

tie, a vy ste nič dobrého neučinili? Co ste pro mě trpěly? Já sem za vy ukřižován, kopím proklán, hřebími provrtán umřel. Nevykúpil sem vás stříbrem ani zlatem, ale svú vlastní krví. Vy ste byli zloději, lakomí, pyšní, závistiví, lžové, smilníci, a svú vůli ste měli v své žádosti.“ Tehdy opět duše vyzvolachu řkúce: „Smilujte se nad námi, svatý Michale a svatý Pavle, prosta za ny hospodina!“ Tehdy vece svatý Michal: „Nenie plače a já budu plakati s vámi a všickni anjeli a s vámi Pavel, aby se buoh smiloval a dal vám polehčenie.“ Uslyšavše to duše, ješto biechu v mukách, vyzvolachu jedniem hlasem řkúce: „Smiluj se nad námi, synu Davidóv!“ Hospodin vece: „Co ste dobrého učinili?“ Tehdy ihned svatý Michal a svatý Pavel a tisíc tisícóv andělóv padnú před synem božím prosiec, aby duše měly odpočinutie v neděli. Tehdy vece hospodin: „Najviece pro Michala a pro Pavla, a pro vše svaté, jižto mi ofěrují obět na zemi za živé i za mrtvé, dávaji odpočinutie také, aby odpočivali u mukách v sobotu od poledne až u pondělí do slunce vzhoda. Tehdy počechu se veseliti a volati ti, ješto biechu u pekle, a řkúce: „Požehnán jsi, Kriste, synu boží, žes ráčil nám dáti odpočinutie! Viece jest nám probytečen jeden den neděle, než všickni časové, co sme jich měli na zemi.“

A proto blahoslaveni sú všickni, kteříž ctie neděli; ti budú čiest mieti v nebesích s hospodinem věky věkoma. Amen.

Nadpis: *jmě vypravování (slovo) – 1 tieže táže se; na boze na bohu – 2 jsta přišla (duál) přišli – 5 ve hnutí oka v okamžiku; tržen jest vržen jest; strastné plné útrap, strašné (terribilem) – 6 jedno jenom*

7 ohněná ohnivá; klokoče vlny; vzvríechu vařily se, s vřením vystřikovaly – 8 Cochitus, Bacheron, Styx, Flegeton v řeckém bájesloví čtyři řeky protékající podsvětím – 12 dúš duši – 15 črv drak – 16 otvorív otevřev – 17 rádec a proradec rádců a proradných lidí, zrádců – 20 šeptáč našeptavač – 22 plodie činí – 24 lžové lháři

26 muží mužů – 28 u buoh v boha – 30 nikte nikdo; vypraviti vypověděti – 31 smúti se zarmoutil se; ješto které – 33 črvie červi, draci – 38 podlé obyčeje skotského zvířecím způsobem – 39 podlé vedle – 40 nechovaly nezachovávaly – 46 vy vás

47 čemu proč – 49 věčie těchto větší nad tyto – 53 by přijal že přijal; by jim bylo vstáti že jim jest vstáti – 55 hřimota hřmění

56 vezřesta (duál) vezřeli, vzhledli; uzřesta (duál) uzřeli; ande jak – 57 vé běda – 58 eš žes; vzemše vzavše – 59 kak jak – 65 probytečno prospěšné; příštie příchod – 67 hřebími hřeby – 68 lžové lháři – 70 prosta (duál) proste – 71 nenie nyní – 77 ofěrují obětují – 78 také takové; vzhod východ – 82 čiest mieti část, podíl míti, účastniti se

ASENETH

Literatura náboženská neomezovala se ve středověku jen na díla vzdělavatelná a poučná, nýbrž zpracovávala horlivě i náměty rázu zábavného. K nim patří především rozmanitá apokryfní vyprávění o osobnostech známých se Starého i Nového Zákona, jež se snaží podat souvislé vyličení jejich života a zejména doplnit mezery, jimiž se vyznačují zprávy Písma o nich. Tak byl zpracován život Adama a Evy po jejich vyhnání z ráje, život Josefa Egyptského, mládí P. Marie i mládí Ježíšovo. Ve všech těchto povídkách, jež většinou vznikly již v prvých stoletích křesťanských, nacházíme prosté ovzduší všedního života, ale i zálibu v zázracích a nadpřirozených zjevech, což nás leckdy přibližuje ovzduší

našich pohádek. Je proto pochopitelné, že se tyto povídky těšily velké oblibě a jako lidová četba udržely se někdy až do 19. století.

Aseneth, vyprávějící epizodu ze života Josefa Egyptského, je přeložena z latinského textu, jež po prvé nacházíme ve 14. století v Zrcadle historickém, proslulé encyklopedii Vincencia Bellovackého. Dílo, z něhož zde podáváme ukázkou, je zajímavé i slohem, neboť překladatel se držel velmi věrně svého originálu, na př. i v slovosledu, a přece jeho jazyk nikdy nepůsobí nečeským dojmem.

Prvně tehdy léto léta sedmého úrodného poslal faraó Jozefa, aby shromazdil obilé. I přijel do krajín heliopských, jichž krajiny bieše knieže Putifar, knieže a rada faraonova. Jehož dcera bieše Aseneth, krásná nade všechny panny tej země, vše věci podobná dcerkám židovským, vysoké mysli, hrdá, zhrzející všelikým mužem, jiezto také nižádný muž nevidal bieše.

Bieše věže spojená k domu Putifarovu, veliká a vysoká, na niežto bieše sien mající pokojov přehraditých deset, z nichžto první veliký a krásný, kamením drahým podlažený, stěny kamením drahým ozdobeny, ponebie zlaté. Biechu vnitř bohové zlatí a stříbrní, jimž se modléše Aseneth a každý den jim oběti kladieše. Druhý pokoj držieše v sobě rúcho Aseneth a jiné okrasy od stříbra a od zlata a od kamene drahého, prostěradla drahá. V třetiém pokoji biechu všecka sbožie země; tu bieše útočiště modlenie jejieho. Jiné panen biechu, které jie slúžiechu, krásné prieliš, s nimižto nemluvil nižádný muž ani který pacholík.

V pokoji Aseneth biechu tři okna, prvé velmi veliké k východu slunečnieniu, druhé ku poledni a třetí na puolnoci. Tudiž bieše lože zlaté přikryto rúchami zlatohlavovými, ozdobeno perlami, purpurú, drahým kamením a bissem, na němž spáše Aseneth sama. Nižádný muž na tom loži nikdy byl neseděl. A bieše sien veliká vókol domu toho, kamením úhelným hranatým udělána. V němžto domu a sieni čtyři brány železné biechu, kterýchžto střehli sú vespolek osmnádsté mužov, najsilnějších mladých oděncov. Na pravé straně sieni té studnice vody živé a vidúcie a vezpod čisterna přijímajicie jejie vodu a obvlažujíc všecky stromy v té sieni vzplozené a vyvedené, kteřížto krásni biechu a velmi plodni. Bieše Aseneth velika jako Sára, výtečna jako Rebeka a krásna jako Ráchel.

Posla Jozef k Putifarovi posla, že chce přijeti do domu jeho. Radostně radoval se Putifar a řekl ke dceři své, že přijede Jozef, silný boží, a „chci tě jemu za ženu dáti.“ A ona rozhněvavši se odpověděla, že „nechci se dáti muži jatému a vězni, ale synu královi.“ A když tak spolu rozmlúváchu, přišel jeden pravě, že Jozef přijel. I prchla Aseneth na svrchní sien.

I přijel Jozef sedě na voze faraonovu, který bieše vešken zlatý, kterýžto vezechu čtyřie koni bieli jako snieh uzdami zlatými. A bieše Jozef oblečen v sukni bieli velmi drahú a plášť zlatohlavový, a koruna zlatá na hlavě jeho. A vókol koruny bieše dvanádst kamenov výborných, na nichžto bieše dvanádst hvězd zlatých, a berla králová v rukú jeho a ratolest olivetská tučného plodu. I vyšli sú Putifar a žena jeho proti němu a poklonili sú se jemu. I všel jest Jozef do sieni i zavřeli sú dveře sieni.

A když uzřela jest Aseneth Jozefa, zamútila se jest pro onu řeč, kterou bieše mluvila s otcem o něm, i řekla jest: „Teď slunce z nebe přišlo k nám na voze svém. Nevědiech, by Jozef syn boží byl. Nebo kto z lidí mohl by tak velikú světlost poroditi nebo které břicho ženy takové mohlo by nésti světlo?“

40 I všel jest Jozef do domu Putifarova, i zmyli sú nohy jeho. I řekl Jozef: „Která jest žena ona, která bieše v sieni v okně? Vyndi nyníe z domu tohoto!“ Nebo báše se, aby jemu protivna nebyla, jakožto všecky jiné; posly své posieláchu k němu s dary rozličnými, kteréžto metáše s hněvem od sebe a s bezprávím. I řekl Putifar: „Pane, dcerka má jest, panna, nenávidí každého muže, jiej jest nikdy muž neviděl, 45 jedno já a ty dnes. Ráčíš-li, ať přijde a pozdraví tebe.“ Mysleše Jozef, poněvadž nenávidieše všelikého muže, zdali by i jemu také odporna byla. I řekl otcí jejiemu: „Poněvadž pannú jest dcerka vaše, milujit ji jako sestru mú.“ I odstúpila matka jejie, aby přivedla ji. Kterúž postavila jest před obličejem Jozefovým.

I řekl otec její: „Pozdrav svého bratra. Tent' nenávidí jiných všech žen jinde 50 rodilých, jako i ty všech mužův.“ Aseneth vece: „Zdráv buď, požehnaný od boha najvyššieho!“ I řekl Jozef: „Požehnaj tě böh, kterýž obživuje všecky věci.“ I řekl Putifar dceři své, aby jej pocelovala. A když to chtěla učiniti, vztáh Jozef ruku svú a položil k prsóm jejím řka: „Neslušie to na muže toho, kterýž se bohu živému 55 modlí a který jie chléb života a kalich neporušenie pie, pocelovati ženu cizieho rodu, která celuje usty svými modly hluché a němé, a ženu, ješto jie chléb z osudie poškrvněného a maže se olejem neposvátným.“

Slyšavši Aseneth slova Jozefova zamútila se velmi i plakala. A slitoval se Jozef i položil ruku svú na hlavu její a pochválil jie. A radovala se jest Aseneth v tom pochválení. A položila se na lože své a nemocna byla strachem i radostí, a želela s skrúšením, že se jest kdy těm bohóm modlila, a odřekla se jich. I jedl Jozef a pil. A když 60 chtěl odjeti, chtěl jej Putifar obdržeti jeden den, ale nemohl. I odjel Jozef slibuje se osmý den zase vrátiti.

Vzala Aseneth sukni černú, ješto bieše oděv zamúcenie jejieho, když umřel byl bratr její mlazší. A zavřevši o sobě dveře i plakala, i vymietala všechny modly své 65 oknem, ješto bieše na pólnoci. A všecko jiedlo své králové psóm jest vymietala a posula popelem hlavu svú a položila se na pavlači a plakala horce sedm dní.

A když byl den osmý na úsvitě, když kuři zapěli a psi sú štěkali, vyhlédši Aseneth skrze okno, které bieše na východ slunce, viděla: Nalít hvězda dennice a podlé nie otevřelo se nebe i ukázalo se světlo veliké. A spatřivši to Aseneth padla 70 na tvář svú na popel. Aj, muž sstupující s nebe stál nad hlavú Aseneth i povolal jie ze jména. A ona strachem neodpověděla. I povolal jie druhé a řka: „Aseneth, Aseneth!“ A ona odpověděla jest: „Teď já, pane! Kto si, pověz mi!“ A on řekl: „Já jsem knieže domu božieho a knieže zástupu božieho. Vstaň a stój na nohách tvých a mluviti budu k tobě.“

75 A pozdvihla Aseneth hlavy a tudiež muž všie věci podobný Jozefovi; plášť, koruna a berla králová, jehož obličej jako blesk a oči jeho jako paprskové sluneční, vlasy hlavy jeho jako bleskot ohně. A vidúci Aseneth, hrozú poražena súci padla

na tvář svú. Jiežto posilniv anjel a pozdvih řekl: „Slož žini tuto černú, již jsi oděna, a obklíčení zámotku tvého a pytel od bedr tvých, a vytřes popel s hlavy tvé a umý 80 tvář tvá a ruce tvé vodú živosti a připrav se v tvé okrasy a budu s tebou mluvit.“ Kterážto když se jest připravila brzce, vrátila se k anjelu.

Jiežto anjel řekl: „Obnaž hlavu tvú, nebo panna jsi! Posilni sebe a raduj se, Aseneth panno, nebo jméno tvé napsáno jest v knihách živých a nebude zamazáno na věky. A od dnešního dne obnovena jsi a obživena a jiesti budeš chléb požeňnanie 85 a pitie píti budeš neporušení a zmazána budeš olejem svatým. Teď dnes dal sem tě za chot Jozefovi a jméno nebude více řečeno Aseneth, ale jméno Mnohého útočiště, nebo pokání orudovalo za tě k svrchovanému bohu, a ty jsi dcerka najvyššieho, panna veselá, smějící se vždy a skrovná.“ A když tázala Aseneth od anjela jména jeho, odpověděl: „Jméno mé napsáno jest prstem božím v knihách najvyššieho a všechny věci, které sú psány v knihách těch, nevýmlyvné sú aniž na člo- 90 věka smrteľného slušie to řeci nebo pověděti.“

Řekla Aseneth držiec kraj pláště jeho: „Jest-li, že sem našla milost před očima tvýma, posad se maličko na lože toto, na němžto nižádný nikdy neseděl, a připravím tobě stuoľ.“ Řekl anjel: „Přines mi brzce!“ I postavila a položila před 95 něho chléb a víno chutné a zelé staré a stól nový. Řekl anjel: „Přines mi také plást stredú.“ A když ona zamúčena súci stáše, protože plástu strdi neměla, řekl k nie anjel: „Jdi do pivnice tvé a nalezněš plást strdi na stole tvém.“ I našla plást strdi biely, velmi čistý, a vóně jeho velmi chutná. I řekla Aseneth: „Pane, nemám plástu strdi, ale řekl si usty tvými svatými i stalo se jest, ano vóně jeho jako 100 dýchanie úst tvých.“

I zasmál se anjel rozomóm Aseneth a ztáh ruku, dotekl se hlavy jejie řka: „Blahoslavena jsi ty, nebo opustila si modly a uvěřila jsi v boha živého; a dobří přicházející ku pánu bohu v pokání, nebo jiesti budú z toho plástu, kterýž sú vzplodyly včely rajské berúce z rosy rózí ráje božieho, a z toho jedie všichni anjelé boží. 105 A ktož koli z toho budú jiesti, živi budú na věky.“ A ztáh ruku svú ulomil malitkú částku té strdi a snědl on a ostatka podal v usta Aseneth i řekl: „Ej, jedla si chléb nebo pokrm života a mazána si křížmem svatým. A po dnešní den tělo tvé obnoví se a kosti tvé zdravý budú a síla tvá bude bez pohynutie a mladost tvá starosti neopatří a krása tvá nepomine a budeš jako hlavné město ustanovena všem utiekajícím k jménu pána boha všemohúcieho, krále věkův.“ A ztáh ruku dotekl se plá- 110 stu, kteréhož bieše ulomil, a ihned byl veškeren celý jako kdy prvé. A ztáh ruku svú pravú dotekl se prstem svým ukazujícím kraje strdi, kterýmž stáše k východu slunce; a odtáh prst svó k sobě i přivedl jej na krajinu plástu, jímž bieše obrácen k západu slunečnému. A stránka prsta, již se byl dotekl, obrátila se v krev. A vztáh 115 ruku svú po druhé a dotekl se krajem prsta svého plástu strdi, kterýmž ku poledni obráceno bieše, a kraj prsta jeho v krev se jest obrátil. Hledieše na to Aseneth, i řekl anjel k nie: „Patř na tento plást!“ Vyšly z plástu včel mnoho, bielé jako snieh a křídle jich jako zlatohlav. Osedly Aseneth ty včely a púštiechu med v ruku její a jedly sú jej. Anjel řekl včelám: „Jděte do miesta vašeho!“ I braly sú se všechny

120 na východ slunce do ráje. I řekl anjel: „Tak budú všechna slova, která sem mluvil tobě dnes.“ A třetí vztáh ruku svú anjel a dotekl se plástu a jedl z toho plástu a stola se nedotekl. A vóně toho plástu sladká velmi stala se jest.

Řekla Aseneth k anjelu: „Mám panen sedm, které sú vychovány se mnú z mladosti mé a jedné noci se mnú urodily se; povolám jich a požehnáš jich, jakož si i mne požehnal.“ A těch kázal anjel povolati i dal jim požehnanie takto: „Požehnaj vás buoh najvyšší, abyšte byly jakožto slúpov sedm Města útočiště.“ Přikázal Aseneth anjel, aby odnesla stól. A když se brala, aby stól odstavila, odšel anjel od očí jejích. A vrátivši se viděla jest, jako by vóz ohnivý v povětří visel.

130 A když se modléše Aseneth, aby odpustil jie, že tak směle mluvila s ním, tudiež jeden mládenec z služebníkov Putifarových pravieše a řka: „Ej, Jozef boží jedel Již předjiezdece jeho u vrat sieni naše jest.“ Chvátající brzce Aseneth sešla a stála na pavlačí domu. A když všel Jozef do domu, pozdravila jeho Aseneth a řekla pravieci jemu tu řeč, kterou anjel byl s ní rozmluvil; a zmyla nohy jeho.

135 Na zajtříe prosil Jozef faraona, aby dal jemu Aseneth za manželku. I dal ji jemu farao a vstavil jim koruny zlaté nejlepší, které jest měl, a kázal se jim vespolek pocelovati. A učinil jim svatbu a hody velmi veliké až přes sedm dní a přikázal, aby ižádný diela žádného nedělal, donižť ta svatba stojí. I nazval Jozefa synem božím a Aseneth dcerkú najvyššieho.

140 I urodili sú se jim dva syny dřieve nežli hladná léta přišla. Převzděl prvému Manases, a to se miení Zapomenutí, a řka: „Zapomenutí mi kázal hospodin prací mých a domu otce mého.“ Druhému převzděl Efraim, ješto se miení Vzplozenie, a řka: „Ruosti kázal mi hospodin v zemi chudoby mé.“

2 krajiny heliopalské heliopolské (podle města Heliopolis v Dolním Egyptě) – 3 rada faraonova rádce faraonův – 4 vše věci ve všem, zcela; zhrzející pohrdající – 6 sien síň (mazhaus) – 7 přehraditý oddělený – 8 ponebie strop – 16 bissem kmentem – 18 v němžto v kterémžto, a v tomto – 20 oděncův ozbrojenců – 21 vidúcie viditelné, průhledné (videntis); čisterna cisterna, nádrž – 23 Sára, Rebeka, Ráchel ženské postavy starozákonní – 33 králová královská; olivetská olivová – 36 zamútila se zarmoutila se – 37 teď hle – 38 nevědiech, by byl nevěděla jsem, že je

40 zmyli umyli – 43 metáše odhazoval; s bezprávím s křivdou – 45 jedno jen – 55 osudie nádoby – 61 obdržeti zadržeti

63 zamúcenie zármutku, smutku – 64 mlazší mladší – 66 posula posypala; horce hořce – 68 nalit hle – 69 podlé vedle – 70-71 povolal jie ze jména zavolal ji jménem; druhé po druhé – 72 teď zde – 75 tudiež zde – 78 žíně žíněné (kajicnické) roucho – 79 obklíčení opásání – 83 zamazáno vymazáno – 85 zmazána pomazána – 87 oruđovalo orodovalo, prosilo – 90 nevymluvné nevyslovitelné – 94 brzce rychle – 95-96 plást stredú plást strdi, plást medu – 97 do pivnice do sklepa – 107 nebo neboli – 109 neopatří nespatri; ustanovena m. ustavena (aedificata) – 118 křídle (duál) křídla – 124 urodily se narodily se

132 předjiezdece jezdec jedoucí před ostatní družinou, předjízdník – 138 donižť dokud – 140-143 převzděl prvému... Gen. 41,51-52 – 140 převzděl dal jméno